

ПРАВИЛНИК за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на Фонд "Научни изследвания"

Издаден от министъра на образованието и науката, обн., ДВ, бр. 72 от 18.09.2015 г.

Раздел I Общи положения

Чл. 1. С този правилник се уреждат организацията и функционирането на система за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на Фонд "Научни изследвания", наричани за краткост съответно "организациите" и "Фонда".

Чл. 2. Системата по чл. 1, наричана за краткост "системата", осигурява условия за:

1. подобряване качеството на научните изследвания посредством въвеждане на международни стандарти за качество, приложими за научноизследователската дейност;

2. подобряване на управлението на научноизследователската дейност;

3. отчетност на резултатите от научноизследователската дейност и на дейността на Фонда пред научната общност, съответните държавни органи и други институции, които я финансират, както и пред обществото.

Чл. 3. Основна цел на системата е подкрепа за формиране на ефективна и ефикасна национална политика в областта на научните изследвания, насочена към постигането на високи конкурентни научноизследователски резултати и развитието на българските научни организации като равностойни партньори на водещи научни организации в Европейския съюз (ЕС) и в световен мащаб.

Чл. 4. Специфични цели на системата са:

1. оценяване на научноизследователската дейност на организациите и анализиране на тяхното позициониране в европейското и световното научноизследователско пространство;

2. идентифициране и подкрепа на научноизследователската дейност с доказана национална значимост и/или международно признание;

3. стимулиране на организациите за достигане на високи, международно признати, резултати на научноизследователската дейност на основата на система от обективни, измерими и прозрачни критерии за оценка;

4. анализ на ефективността на инвестициите в научните изследвания за иновации и растеж на икономиката и планиране на бюджетните средства за организациите и за Фонда;

5. осигуряване на публичност на процеса на реализиране на националната политика в областта на научните изследвания и прозрачност на финансирането им.

Чл. 5. (1) Системата включва ежегодно наблюдение, оценка и анализ на научноизследователската дейност, осъществявана от организациите, както и на дейността на Фонда.

(2) Наблюдението по ал. 1 представлява събиране на обективни данни и установяване динамиката в научното развитие на организациите и ефективността на дейността на Фонда.

(3) Оценката по ал. 1 се формира по реда на раздел II за научноизследователската дейност, осъществявана от организациите, и съответно по реда на раздел III – за дейността на Фонда.

(4) Въз основа на наблюдението и оценката се извършва анализ на научноизследователската дейност на организациите, както и на дейността на Фонда.

Чл. 6. (1) Основни източници и инструменти на системата са:

1. световните научни бази данни – SCOPUS, WEB of SCIENCE, Harzing's Publish or Perish (Google Scholar);

2. статистическите бази данни, поддържани от Националния статистически институт (НСИ) и от Евростат;

3. регистърът за научната дейност в Република България;

4. базите данни, поддържани от Националния център за информация и документация, от Патентното ведомство на Република България, както и международните бази данни за патенти;

5. отчетите за дейността на Фонда.

(2) Допълнителни източници на системата могат да бъдат независими оценки и доклади на институциите на ЕС и на Министерството на образованието и науката.

Чл. 7. (1) Наблюдението, оценката и анализът на научноизследователската дейност, осъществявана от организациите, се извършват от комисия в състав от председател и 12 независими експерти.

(2) Наблюдението, оценката и анализът на дейността на Фонда се извършват от комисия в състав от председател и 6 независими експерти.

Чл. 8. (1) Независимите експерти по чл. 7 трябва да отговарят на следните изисквания:

1. да имат опит във формиране, оценка и анализ на научни политики и/или в оценка на организации;

2. да бъдат хабилитирани учени с Индекс на Хирш (h), различен от нула;

3. да имат публикации през последните 5 години в реферирани и индексирани научни списания, отразени в базите данни по чл. 6, ал. 1, т. 1;

4. да имат опит в изпълнение и/или управление на национални и/или международни научни проекти през последните 5 години.

(2) За членове на комисията по чл. 7, ал. 1 не могат да бъдат избирани лица, заемащи или заемали по време на отчетния период следните ръководни длъжности:

1. ректорите и деканите на факултети във висшите училища и техните заместници;

2. председателят, заместник-председателите, членовете на Управителния съвет, главният научен секретар на Българската академия на науките и научните секретари по направления;

3. председателят, заместник-председателите, членовете на Управителния съвет и главният научен секретар на Селскостопанската академия;

4. директорите на научни институти на Българската академия на науките и на Селскостопанската академия.

(3) За членове на комисията по чл. 7, ал. 2 не могат да бъдат избирани лица, заемащи или заемали по време на отчетния период длъжностите управител на Фонда, председател и членове на изпълнителния съвет и на временните и постоянните научноекспертни комисии на Фонда.

(4) Членовете на комисиите са длъжни да изпълняват задълженията си безпристрастно и обективно и при спазване на принципа на конфиденциалност, за което подписват декларация.

Чл. 9. (1) Министърът на образованието и науката определя със заповед поименния състав на комисиите по чл. 7.

(2) Съставът на комисията по чл. 7, ал. 1 се състои от председател, който е без право на глас, и 12 експерти, по двама представители от всяка научна област съгласно приложение № 1.

(3) Съставът на комисията по чл. 7, ал. 2 се състои от председател, който е без право на глас, и 6 експерти, по един представител от всяка научна област съгласно приложение № 1.

(4) Председателите на комисиите по чл. 7 са представители на Министерството на образованието и науката и се определят от министъра на образованието и науката.

(5) Комисиите по чл. 7 приемат правила за работата си, които се утвърждават от министъра на образованието и науката.

(6) Комисиите приемат решения с мнозинство най-малко от две трети от списъчния си състав.

(7) За работата си в комисиите членовете им получават възнаграждение в размер, определен със заповед на министъра на образованието и науката, с изключение на представителите на Министерството на образованието и науката.

Чл. 10. (1) Членовете на комисиите се определят за срок 4 години с право на не повече от два последователни мандата. След изтичането на мандата им председателят и членовете на съответната комисия изпълняват дейността си до избора на нов състав.

(2) Мандатът на председателя и членовете на комисиите по чл. 7 се прекратява предсрочно:

1. по искане на лицето;
2. при фактическа невъзможност за участие в работата на комисията, продължила повече от два месеца;
3. при възникване на някои от обстоятелствата по чл. 8, ал. 2, 3 или 4;
4. по инициатива на министъра на образованието и науката с мотивирана заповед.

(3) Попълването на състава на комисията се извършва при условията на чл. 9 до края на съответния мандат.

Чл. 11. Административното и техническото обслужване на дейността на комисиите по чл. 7 се осигуряват от Министерството на образованието и науката.

Раздел II

Наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от организациите

Чл. 12. Системата по чл. 1 осигурява възможност за ежегодна оценка на научноизследователската дейност на организациите въз основа на обективни и измерими международно признати показатели по три основни критерия:

1. научни резултати;
2. научен капацитет;
3. национална и международна разпознаваемост.

Чл. 13. (1) Ежегодно до края на март организациите предоставят в Министерството на образованието и науката информация на електронен носител за предходната календарна година за научноизследователската си дейност, както следва:

1. списък на изследователския състав на основен трудов договор заедно с имената, под които публикуват, научните им степени и академични длъжности;
2. средната работна заплата на изследователския състав в съответната организация за съответния отчетен период;
3. списък на националните и международните проекти, по които през съответния отчетен период са получени парични средства от конкурсно-проектно финансиране и размера на получените средства;
4. списък на договорите с български или чуждестранни предприятия и/или организации, по които през отчетния период са получени парични средства, и размера на получените средства;
5. списък на успешно защитилите дисертационен труд докторанти през отчетния период;
6. списък на членството в международни редакционни колегии на списания, регистрирани в международните бази данни по чл. 6, ал. 1, т. 1;
7. списък на членствата на организациите и на членовете на изследователския състав в международни научни мрежи и/или научни дружества;
8. списък на учебници, учебни помагала, научнопопулярни публикации с очаквана значимост за обществото, излезли от печат през съответния отчетен период.*

(2) Висшите училища предоставят информацията по ал. 1 за всяко от основните си звена по чл. 25, ал. 2 от Закона за висшето образование.

Чл. 14. Комисията по чл. 7, ал. 1 извършва наблюдение на научноизследователската дейност, осъществявана от организациите, като проследява промените в стойностите на показателите в приложение № 2 от предходния отчетен период, с които се сравняват стойностите по показателите от оценявания отчетен период.

Чл. 15. (1) Въз основа на информацията по чл. 13 и източниците по чл. 6 комисията извършва оценяване на научноизследователската дейност по критериите, показателите и съответните методи за оценка, посочени в приложение № 2.

(2) Комисията формира оценка на научноизследователската дейност на организацията по всеки от трите критерия съгласно приложение № 2.

Чл. 16. На базата на наблюдението и оценката комисията изготвя анализ на научноизследователската дейност, осъществявана от организациите, и ефективността от финансирането им.

Чл. 17. (1) Комисията по чл. 7, ал. 1 представя на министъра на образованието и науката доклад, съдържащ резултатите от оценяването на научноизследователската дейност на организациите, както и анализ, заключение и препоръки.

(2) Докладът по ал. 1 се публикува на интернет страницата на Министерството на образованието и науката.

Раздел III

Наблюдение и оценка на дейността на Фонд "Научни изследвания"

Чл. 18. Системата по чл. 1 осигурява възможност за ежегодна оценка на дейността на Фонда по отношение на приноса му за постигане целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2020, Европейските рамкови програми, Европейската и Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура, както и целесъобразността, балансираността и обосноваването на публичните средства за научните изследвания и ефективността от изпълнението на финансираните конкурсни програми и проекти.

Чл. 19. Ежегодно до края на март Фондът предоставя в Министерството на образованието и науката информация на електронен носител за предходната календарна година, както следва:

1. списък на проведените конкурси за финансиране на научни програми и проекти през отчетния период, както и конкурсната документация към тях;
2. докладите на временните научноекспертни комисии за резултатите от проведените конкурси и класираните проекти през отчетния период;
3. решенията на изпълнителния съвет за определяне на проектите за финансиране и съответно размера на предоставените им средства;
4. правилата на изпълнителния съвет за текущ финансов контрол и отчетност по изпълнението на договорите за финансиране на научни изследвания;
5. справка за изпълнението и отчитането на финансираните проекти през отчетния период по образец съгласно приложение № 3;
6. списък на изградените през отчетния период научни инфраструктури, които са в резултат на изпълнението на програми и проекти, финансирани от Фонда;
7. списък на научните резултати (патенти, публикации, модели, алгоритми, програми, методологии и др.) през отчетния период, които са в резултат на изпълнението на проекти, финансирани от Фонда;
8. списък на научните резултати през отчетния период, използвани в иновационни проекти.

Чл. 20. Комисията по чл. 7, ал. 2 извършва наблюдение на дейността на Фонда, като проследява напредъка в постигане на тематичните цели на конкурсите и изпълнението на годишната оперативна програма.

Чл. 21. (1) Критериите, по които се оценява дейността на Фонда, са:

1. принос на Фонда за постигане целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания, Европейските рамкови програми, Европейската и Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура;

2. въздействие и ефикасност на изпълнението на годишната оперативна програма на Фонда за развитието на научните изследвания и иновациите в България;

3. резултати от приоритизирането на финансирането на научни програми и проекти по научни области съгласно приложение № 1;

4. ефективност на дейността по осъществявания контрол на изпълнение и отчитане на финансираните проекти;

5. социално-икономическо въздействие на резултатите от финансираните проекти;

6. качество на работни процеси и практики, прилагани във Фонда през оценявания период.

(2) В съответствие с критериите по ал. 1 и въз основа на информацията по чл. 19 комисията оценява дейността на Фонда през съответния отчетен период.

Чл. 22. На базата на наблюдението и оценката комисията изготвя анализ на дейността на Фонда.

Чл. 23. (1) Комисията по чл. 7, ал. 2 представя на министъра на образованието и науката доклад, съдържащ анализ, заключение, предложение за финансиране на следващия период и препоръки за подобряване на дейността на Фонда.

(2) Докладът по ал. 1 се публикува на интернет страницата на Министерството на образованието и науката.

* Информацията по чл. 13, ал. 1, т. 8 "Брой учебници, учебни помагала и научнопопулярни публикации с очаквано влияние върху обществото, излезли от печат през съответния отчетен период" ще се вземе предвид при изпълнение на чл. 16 от правилника.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. По смисъла на този правилник:

1. "Конфиденциалност" е забрана за независимите експерти по чл. 7 да разгласяват или предоставят на трети лица информация, станала им известна при или по повод изпълнение на задълженията им, освен когато това е предвидено в закон.

2. "Изследователски състав" са служителите на висши училища и научни организации, които са заели академични длъжности или са с придобита образователна и научна степен "доктор", работещи на основен трудов договор.

3. "Импакт фактор (IF)" е числен показател за значимостта на едно научно списание, отразен в електронната база данни "Web of Science".

4. "Импакт ранг (SJR)" е числен показател за значимостта на едно научно списание, отразен в електронната база данни "SCOPUS".

5. "Индексът на Хирш (h)" се определя от броя на публикациите (h) на даден автор, които имат брой цитирания, по-високи или равни на h.

6. "Монография" е оригинално научно издание, изградено върху собствени научни резултати на автора/автори с анализ на обсъжданата проблематика, което е публикувано от издателство, осигурило оценка на постъпилния ръкопис от рецензенти.

7. "Основен трудов договор" е основният трудов договор по смисъла на § 4д, т. 1 от допълнителните разпоредби на Закона за висшето образование.

8. "Световната система за реферирание, индексирание и оценяване" е среда за публикуване на научни трудове чрез система, основаваща се на първични и вторични печатни и/или електронни литературни източници и анонимно независимо експертно оценяване.

9. "Използване на публикувани научни трудове от световната научна общност" е мярка за полезността на провежданите научни изследвания по броя на цитатите и/или отзивите, които научните публикации получават в световната литература.

10. "Научна мрежа" е неформално обединение на научноизследователски организации, лаборатории, екипи и/или отделни учени за постигане на общи цели в определена научна област, в което членовете, комуникирайки си, обменят информация и технологии, както и предоставят за ползване научните си ресурси.

11. "Научно дружество" е българско или чуждестранно юридическо лице, регистрирано по Закона за юридическите лица с нестопанска цел или по националното си законодателство, което обединява организации и/или отделни учени за постигане на общи цели в определена област на науката.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. При извършване на първото наблюдение по чл. 14 от влизане в сила на правилника не се извършва проследяване на промените в стойностите на показателите в приложение № 2 от предходен отчетен период, както и сравняването им със стойностите на показателите на организацията от оценявания отчетен период.

§ 3. Правилникът се издава на основание чл. 7а от Закона за насърчаване на научните изследвания.

Приложение № 1

към чл. 9, ал. 2

Списък на научните области и научните направления

Научни области	Научни направления
1. Хуманитарни науки и изкуства	Филология История и археология

	<p>Философия Религия и теология Теория на изкуствата Изобразително изкуство Музикално и танцово изкуство Театрално и филмово изкуство</p>
<p>2. Социални, стопански и правни науки</p>	<p>Социология, антропология и науки за културата Психология Политически науки Социални дейности Обществени комуникации и информационни науки Право Администрация и управление Икономика Туризм Теория и управление на образованието Педагогика Педагогика на обучението по</p>
<p>3. Природни науки, математика и информатика</p>	<p>Физически науки Химически науки Биологически науки Науки за земята Математика Информатика и компютърни науки</p>
<p>4. Технически науки</p>	<p>Машинно инженерство Електротехника, електроника и автоматика Комуникационна и компютърна техника Енергетика Транспорт, корабоплаване и авиация Материали и материалознание Архитектура, строителство и геодезия Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми Химични технологии Биотехнологии Хранителни технологии</p>

	Общо инженерство
5. Аграрни науки и ветеринарна медицина	Растениевъдство Растителна защита Животновъдство Ветеринарна медицина Горско стопанство
6. Здравеопазване и спорт	Медицина Стоматология Фармация Обществено здраве Здравни грижи Спорт

Приложение № 2
към чл. 14

КРИТЕРИИ И ПОКАЗАТЕЛИ

за оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от организациите

Критерий	Показатели		Метод за оценка	Формула за оценка по показател	Формула за оценка по критерий
	№	показател			
1. Научни резултати през отчетния период (U1)	1.1. (a)	Брой научни публикации, които са реферирани и индексирани в световни вторични литературни източници (A)	Броят на публикациите (A) се разделя на броя на изследователския състав на организацията (N)	$a=A/N$	$U1 = a + b + 10b1 + d + g + \hat{h} + f$
	1.1.1. (b)	Брой на научните публикации, част от 1.1, които са публикувани издания с импакт фактор, IF (Web of Science) и импакт ранг SJR (SCOPUS) (B)	Броят на публикациите (B) се разделя на броя на изследователския състав (N)	$b=B/N$	
	1.1.2. (b1)	Брой научни публикации, публикувани	Броят на публикациите (B1) се разделя на броя на	$b1=B1/N$	

		първите 10 % изследователски на списанията с импакт фактор в съответната научна област (B1)	изследователския състав (N)	
1.2. (d)	Брой монографии (D)	Броят на монографиите (D) се разделя на броя на изследователския състав (N)		$d=D/N$
1.3. (g)	Брой цитати/отзиви на научните публикации изследователския състав на научната организация, появили се в научната литература през отчетния период (G)	Броят на цитатите/отзивите от отчетната година (G) се разделя на броя на изследователския състав (N)		$g=G/N$
1.4. (\hat{h})	Усреднен спрямо изследователските данни SCOPUS h-индекс	Сумират се стойностите на документираните в SCOPUS h-индекси на всички членове на научната организация и резултатът се разделя на броя на изследователския му състав (N)		$\hat{h} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N h_i$
1.5. (f)	*Брой патенти: – регистрирани патентни заявки – патенти, – патенти, резултат от сключени договори с фирми (F)	Сборът от трите показателя по т. 1.5 (F) се разделя на броя на изследователския състав (N)		$f=F/N$

2. Научен капацитет през отчетния период (U_2)	2.1. (nd)	Брой сътрудници на научната организация, които имат поне образователната и научна степен "доктор" (N_d)	Броят на сътрудниците с научна степен (N_d) се разделя на броя на изследователския състав (N)	$nd = N_d/N$	$U_2 = nd + ns + np + m + q + v + r$
	2.1.1. (ns)	Брой сътрудници, част от 2.1, които имат научната степен "доктор" на науките" (N_s)	Броят на сътрудниците с научна степен (N_s) се разделя на броя на изследователския състав (N)	$ns = N_s/N$	
	2.1.2. (np)	Брой сътрудници, част от 2.1, които имат академичната длъжност "професор" (N_p)	Броят на сътрудниците с научна степен (N_p) се разделя на броя на изследователския състав (N)	$np = N_p/N$	
	2.2. (m)	Получени през отчетния период парични средства чрез системата на научно проектно финансиране в България и чужбина (K лв.)	Общата сума на получените чрез парични средства (K лв.) се разделя на броя на изследователския състав (N) и се получава k лв.; числото k се разделя на средната брутна годишна работна заплата на изследователския състав (l лв.)	$m = k/l = K/lN$	
	2.2.1. (q)	Получени през отчетния период парични средства външно от организацията проектно	Общата сума на получените чрез парични средства (P лв.) се разделя на броя на	$q = p/l = P/lN$	

		финансиране по национални и международни проекти (P)	изследователския състав (N) и се получава р лв.; числото р се разделя на средната брутна годишна работна заплата на изследователския състав (I лв.)		
	2.2.2. (v)	Получени през отчетния период парични средства от договори български или чуждестранни предприятия (V)	Общата сума на получените чрез проекти парични средства (V лв.) се разделя на броя на изследователския състав (N) и се получава v лв.; числото v се разделя на средната брутна годишна работна заплата на изследователския състав (I лв.)	$v = v/I = V/IN$	
	2.3. (r)	Брой защитили отчетната година докторанти (R)	Броят на защитилите през годината докторанти (R) се разделя на броя на изследователския състав (N)	$r = R/N$	
3. Национална и международна разпознаваемост през отчетния период (u3)	3.1. (s)	Брой членства редакционни колегии научни списания, включени в световната система рефериране, индексирание и оценяване (S)	Броят на членствата (S) се разделя на броя на изследователския състав (N)	$s = S/N$	$U3 = s + t + k$
	3.2. (t)	Брой членства	Сборът от броя на	$t = T/N$	

		организациите и на членовете на на изследователския състав на организациите в международни научни мрежи	членствата (Т) се разделя на броя на изследователския състав (N)		
	3.3. (k)	Брой членства на организациите и на членовете на изследователския състав на организациите в международни научни дружества	Сборът от броя на членствата (K) се разделя на броя на изследователския състав (N)	$k=K/N$	

Забележка.

*) По показател 1.5. "Брой патенти" се представя информация за всеки един от посочените компоненти.

Приложение № 3
към чл. 19, т. 5

СПРАВКА

за изпълнението и отчитането на финансираните проекти за г.

Наименование на конкурса/година на обявяване ¹	Общ брой договори за изпълнение на проекти ²	Етап на изпълнение: междинен/окончателен	Брой докторанти, участващи в изпълнението на договори	Брой млади учени, участващи в изпълнението на договори	Брой договори, изпълнени в срок	Брой завършили договори	Брой д... с от... оц... резул...
1	2	3	4	5	6	7	

Забележки:

1 Описват се поименно всички конкурсни сесии, в които финансираните научноизследователски проекти са оценени от постоянните научноекспертни комисии през отчетната година.

2 Броят договори от колона 2 представлява сумата от броя договори в колони 6,

7 и 9 независимо от етапа на изпълнение, отразен в колона 3.

3 Броят договори от колона 8 представлява броят приключили изпълнението си договори, получили отлична оценка от съответната НЕК.